

LANDSTINGET BLEKINGE

Landstingsdirektörens stab
Personalenheten
Jonas Kullberg

2015-09-16

Dnr

Landstingsstyrelsens arbetsutskott

Förslag till remissvar avseende SOU 2015:70 Högre utbildning under tjugo år

Inledning

Landstinget Blekinge har getts möjlighet att lämna yttrande om utredningen ”Högre utbildning under tjugo år”. I texten anges att remissen innebär en inbjudan att lämna synpunkter.

Utredningen

Utredningens uppdrag har varit att beskriva den svenska högskoleutbildningens utbud under de senaste tjugo åren för att därefter bedöma om detta utbildningsutbud har varit väl avvägt med hänsyn till studenterna efterfrågan, arbetsmarknadens behov och samhällets övriga behov och målet att utbildning i högskolan ska ha hög kvalitet. Om utredningen finner att balansen ej varit god ska åtgärder föreslås. Bakgrunden till uppdraget är den högskolereform som genomfördes 1993 vilken innebar att den statliga styrningen av utbildningsutbudet minskade och istället varje lärosäte gavs uppdraget att besluta om sitt detta. Det innebar att det blev svårare att få en helhetsbild av högre svensk utbildning, och det är den helhetsbilden utredningen ska återskapa.

Utredningens slutsatser och förslag

Bedömning av balansen i utbildningsutbudet

Utredningen drar slutsatsen att utbildningsutbudet i huvudsak är väl balanserat och att dimensioneringssystemet i huvudsak fungerar väl. Bedömningen är gjord utifrån 1) studenternas efterfrågan, 2) arbetsmarknadens behov och 3) samhällets övriga behov. Utifrån respektive perspektiv görs följande bedömning:

1. Studenternas efterfrågan anses vara väl tillgodosedd, och 1993 års högskolereform syftade just till att studenternas efterfrågan ska styra utbildningsutbudet. Utredningen ser dock att i vissa fall är studenternas efterfrågan inte tillgodosedd, detta gäller bl.a. läkarutbildning och psykologutbildning. Dessa utbildningar är dyrbara och statsmakterna har lagt begränsningar i hur många utbildningsplatser som får finansieras med tilldelade medel.
2. Arbetsmarknadens behov anses tillgodosett med viktiga undantag inom vård- och lärarutbildning. Representanter för arbetsmarknaden har dock uttryckt missnöje med hur de kan påverka skolans utbildningsutbud, och både arbetsmarknadens representanter och lärosätena saknar diskussion kring gemensamma lösningar inom framför allt bristyrkesutbildningar. Utredningen anser att i en decentraliserad högskolesektor där varje lärosäte självständigt beslutar om sitt utbildningsutbud, är en dialog med företrädare för den arbetsmarknad man utbildar för samt även med lärosäten vars utbildningsutbud påverkar det egna lärosätet, en förutsättning. Utredningen anser det därför angeläget att arenor för

återkommande och systematisk dialog mellan lärosäten och berörda arbetslivsorganisationer finns både regionalt och nationellt. I den mån det saknas idag bör de skapas och i den mån de finns bör de stärkas. Lärosätena ska i årsredovisningen till regeringen redovisa hur den systematiska samverkan med arbetslivets intressenter genomförs. Vidare anser utredningen att det är klart att samhällets behov av utbildade för vård och skola inte tillfredsställs och att det är viktigt att undersöka vad som krävs för att fler ska utbildas inom dessa sektorer. Vad gäller fortbildning och vidareutbildning menar utredningen att detta är ett av högskolans uppdrag och tydligt ska ingå i den strategiska utbildningsplaneringen. Idag utgår detta mycket från individens behov, och utredningen anser att det i högre grad även bör ta hänsyn till kompetensutvecklingsbehov hos olika grupper. När företag, myndigheter och organisationer har behov av fortbildning och vidareutbildning för att kompetensutveckla sin personal så är högskolans normala utbildningsorganisation mindre väl anpassad, utan sådan utbildning bör ske i form av uppdragsutbildning. Högskolan bör dock tillgängliggöra spetskunskap i form av fortbildning och vidareutbildning när sådan efterfrågas.

3. Vad gäller samhällets övriga behov konstaterar utredningen att det inte är möjligt att bedöma utifrån den kunskap som finns tillgänglig, men att det inte heller föreligger något som talar emot detta.

Baserat på ovanstående drar utredningens slutsatsen att styrningsmekanismerna fungerar väl och inte bör i grunden förändras. Däremot att det är uppenbart att dimensioneringssystemet inte tillfredsställer alla behov på arbetsmarknaden och att justerande åtgärder bör vidtas för att bättre tillfredsställa arbetsmarknadens behov. Utredningen föreslår därför att skapa arenor för systematisk samverkan med såväl arbetslivets representanter som med andra lärosäten om dimensionering av högskolans utbildning. Utformningen ska anpassas till respektive lärosätets profil, behov och arbetslivsintressenter och ta hänsyn till lärosätets regionala, nationella och internationella uppdrag. Lärosätena ska i årsredovisningen till regeringen redovisa hur samverkan genomförs. Vidare att UKÄ ges i uppdrag att utvärdera hur samverkansarenor fungerar ur lärosätets och arbetslivets perspektiv efter tre år. UKÄ bör också i samband med publiceringen av rapporten *Högskoleutbildningarna och arbetsmarknaden* samla högskolorna och andra berörda myndigheter till diskussion i dimensioneringsfrågor. Även att regeringen ska samla högskolans och arbetslivets representanter för att gemensamt skapa sätt att ta bort de hinder som identifierats beträffande vårdutbildningar och lärarutbildningar. Slutligen att lärosätena inte bör minska utbudet av fristående kurser, samt att fortbildning och vidareutbildning tydligare görs till en del av lärosätens strategiska utbildningsplanering och att lärosätena i årsredovisningen till regeringen redovisar hur detta gjorts.

Högskolans gränser

I utredningens uppdrag ingick att bedöma om det förekommer utbildningar inom högskolan som istället bör organiseras i andra utbildningsformer. Yrkeshögskoleutbildning och högskoleutbildning skiljer sig åt genom att:

- Högskolan utbildar för långsiktiga behov utifrån individens efterfrågan medan yrkeshögskoleutbildningen utgår från kortsiktiga behov och arbetslivets efterfrågan.
- Arbetslivets deltagande är en förutsättning för yrkeshögskoleutbildning men inte för högskoleutbildning.
- Enligt utredning är det dock kriteriet om forskningsanknytning som framför allt åtskiljer utbildning i högskolan från utbildning i yrkeshögskolan.

Idag är det oklart hur långtgående krav som kan ställas på forskningsanknytning och därför är gränsdragningen om vad som tillhör högskolans utbildningsutbud i grunden oklar. Utredningen föreslår därför att regeringen utreder hur högskolelagens krav på forskningsanknytning ska tolkas,

då detta behöver göras innan det går att bedöma om det förekommer utbildningar inom högskolan som istället bör ges inom andra utbildningsformer. Utredningen föreslår också att lärosätena och Myndigheten för yrkeshögskolan utvecklar sin samverkan för att identifiera utbildningar som överlappar i alltför hög grad.

Landstinget Blekinges synpunkter på utredningen

Landstinget Blekinge instämmer i utredningens slutsats att utbildningsutbudet inte är i balans inom hälso- och sjukvården. För att kunna möta medborgarnas behov av hälso- och sjukvård är landstinget beroende av att det finns tillräckligt många utbildade inom samtliga av de yrkeskategorier som arbetar i landstinget. Idag är så inte fallet, och prognosen är att detta kommer att bestå eller för vissa yrkeskategorier ytterligare förvärras. Till detta kommer att förändringar i arbetssätt och teknik sannolikt medför att det uppstår behov av nya kompetenser inom hälso- och sjukvården.

Landstinget är därför positivt till utredningens förslag att arenor för återkommande och systematisk dialog mellan lärosäten och berörda arbetslivsorganisationer etableras både regionalt och nationellt. Det är dock av stor vikt att tydliga förslag läggs på hur sådana arenor ska organiseras, med tydligt definierat ansvar och vad resultatet av dialogerna ska leda till. Konkreta resultat som leder till att arbetsmarknadens behov av kompetens tillgodoses måste vara det förväntade utfallet av dialogerna på dessa arenor, och detta gäller såväl antalet utbildningsplatser som utbildningarnas innehåll och kvalitet. Redan befintliga arenor bör användas så långt som möjligt. I arenorna och dialogerna behöver ingå utbildning på olika nivåer, såväl gymnasie- som YH- och högskolenivå då dessa formar en helhet vad gäller att möta arbetsgivarnas behov av utbildade medarbetare.

Det behöver också finnas en tät dialog mellan lärosätena och arbetsgivarna om hur behovet av verksamhetsförlagd utbildning påverkar möjligheten att genomföra utbildningar i den omfattning som krävs. Även här måste behovet av praktikplatser på såväl gymnasie- och YH-nivå som på högskolenivå vara med i dialogerna, arbetsliv och utbildningsanordnare behöver samverka för att praktiken ska planeras på ett optimalt sätt vad gäller studenter på olika utbildningar och olika utbildningsnivå samt arbetsplatsernas förutsättningar att ta emot studenter. Dialogen och samverkan behöver ske med samtliga arbetsgivare och lärosäten inom sjukvårdsregionen, detta är särskilt viktigt för mindre landsting/regioner där det inte finns utbildningar för samtliga yrkeskategorier på det lärosäte som finns i länet.

Landstinget Blekinge ser också positivt på utredningens förslag att regeringen samlar högskolans och arbetslivets representanter för att gemensamt lösa de hinder som finns. Dock finns även här behov av att tydligt definiera hur ansvarsfördelningen ska se ut som säkerställer att arbetsgivarnas behov av kompetent personal tillgodoses på såväl nationell som regional nivå.

Vidare ser landstinget Blekinge positivt på utredningens förslag att lärosätena i sin årsredovisning ska beskriva hur samverkan med arbetslivets intressenter genomförs samt att Universitetskanslersämbetet (UKÄ) får i uppgift att utvärdera samverkan ur arbetslivets perspektiv. Detta bör dock ske årligen och inte efter tre år som utredningen föreslår.

Landstinget ser också positivt på utredningens förslag att fort- och vidareutbildning tydligare görs till en del av lärosätenas strategiska utbildningsplanering. Även här bör en kontinuerlig dialog ske med arbetsgivarna, då högskolans utbildningsutbud och spetskunskap kan spela en viktig roll i att tillgodose arbetsgivarnas behov av fort- och vidareutbildning.

Vad gäller högskolans gränser gentemot yrkeshögskolan behövs även här en dialog med arbetsgivarna finns med som en central del. Utredningen pekar på att högskolan utbildar för långsiktiga behov utifrån individens efterfrågan medan yrkeshögskoleutbildningen utgår från kortsiktiga behov och arbetslivets efterfrågan, samt att arbetslivets deltagande är en förutsättning för yrkeshögskoleutbildning men inte för högskoleutbildning. Som beskrivits ovan är arbetslivets behov och deltagande av största vikt även vad gäller högskoleutbildning. I enlighet med resonemanget gällande fort- och vidareutbildning skulle också utbildningar som möter kortsiktigare behov kunna vara en del av högskolans utbud. Därmed skulle uppdelningen mellan yrkeshögskola och högskola, åtminstone gällande de yrkeskategorier där utbildningsutbudet inte möter behovet, inte vara så strikt som utredningen anser. Det är dock viktigt att, som utredningen föreslår, kartlägga utbildningar som överlappar i allt för hög grad mellan högskola och yrkeshögskola. Genom att kartlägga sådana överlappningar borde de tillgängliga resurserna och utbildningsplatserna kunna användas mer optimalt då överlappningar vanligtvis medför att samma sak görs på olika ställen.

Förslag till beslut

Med ledning av vad som framförts ovan föreslås landstingsstyrelsen besluta

att lämna ovanstående svar på rubricerad remiss

Karlskrona, dag som ovan

Peter Lilja
Landstingsdirektör

Jonas Kullberg
Personaldirektör